

O p o n e n t s k ý p o s u d e k

na disertační práci předloženou na Právnické fakultě UK

Jméno disertanta: MUDr., Mgr., Mgr., JUDr. Zdeněk Pehal

Název práce: Zdomácnění emfyteutického práva ve 13. a 14. století na Čáslavsku

Rok předložení: 2011

Byla jsem jmenována oponentem disertační práce Zdeňka Pehala předložené v rámci doktorského studijního programu na Právnické fakultě Univerzity Karlovy. V této souvislosti podávám na jeho disertační práci následující oponentský posudek.

Předkládaná disertační práce, zpracovaná pod vedením školitele Prof. JUDr. Karla Malého, DrSc., jak už z jejího názvu vyplývá, se zabývá problematikou emfyteutického práva ve 13. a 14. století na Čáslavsku. Autor ve své práci nezapomíná na vývoj tohoto institutu a zejména jeho kořeny (viz. kap. Antické kořeny...) a zároveň jeho práce je obohacena i o další lokality jako Želivského či Sedleckého kláštera nebo Žďáru nad Sázavou.

Autor dokládá ve své práci pronikání emfyteutického práva v oblasti Čáslavska, zejména rané formy tohoto německého práva. Podle autora je jeho výskyt v této lokalitě zaznamenán již v polovině 13. století a podmíněn nejen kolonizací venkova ale také rozvojem městských aglomerací. Emfyteuse se představuje jako vhodný nástroj, který mimo jiné stabilizoval vytvářející se nové právní poměry v této oblasti daného období.

V úvodu své práce v kapitole Vymezení historického Čáslavska nám disertant představuje historii této lokality. Tato kapitola se více méně jeví spíše jako popisná a pro rozbor právního institutu emfyteutického práva dosti obšírná (s. 23 až 33), navíc se ještě vrací k tomuto popisu v kapitole Čáslav v závěru své práce.

Za těžiště jeho práce lze považovat tyto kapitoly: Kapitulu o německém právu (s. 37 a násl.). Autor zde správně připomíná, že právě Slezsko bylo oblastí, odkud k nám začalo pronikat německé právo, které si přinášeli kolonisté. Autor zde mimo jiné probírá kolonizaci i jiných oblastí než Čáslavska, tím podává svoji hlubokou znalost a přehled této problematiky.

Kapitola Lhotní zřízení je nezbytnou kapitolou k uchopení problematiky emfyteutického práva (s. 44 a násl.).

Dále následuje kapitola pod názvem Úloha imunit v zavádění německého práva (s.46 a násl.). V kapitole Právní charakter Emfyteuse (s.55 a násl.) Pehal podrobně rozebírá tento institut – a tento rozbor lze považovat přímo za jádro jeho práce. Autor tento institut shrnuje následujícími svými slovy: „*že charakteristickými prvky emfyteuse jsou dědičnost držby půdy, právo prodat drženou půdu, obvykle po souhlasu vrchnosti a dominium utile emfyteuty na půdu*“, s čímž lze plně souhlasit.

Dále následují kapitoly Úloha lokátora a jeho právní postavení (s. 60 a násl.) a Role klášterů v kolonizačním procesu (s. 103 a násl.), které vhodně danou problematiku doplňují. .

Vemi zajímavá a dobře propracovaná (s. 116 a násl.), je kapitolka pod názvem Emfyteuse na statcích vilémovského kláštera, kde autor přichází s novými poznatky, přesto že se v dřívější době věnovala tomuto tématu řada historiků. Zde, jak sem již napsala, předkládá Zd.Pehal jednotlivé emfyteutické smlouvy datovaného období – škoda ale, že je více nerozebírá v jednotlivých rysech, tedy ve svých vzájemných podobnostech a rozdílnostech, ačkoli na str. 6 své práce píše: „*Nejde jen o to, vybrat z příslušných edic pramenů jednotlivé emfyteutické smlouvy a shrnout jejich společné rysy...*“ a na str. 10 „*Nejvyšší vypovídací schopnost mají přímo dochované emfyteutické smlouvy, a to v latinském originále, což je pro kompletní výklad nejlepší.*“

Autor ve své práci správně podotýká, že se nejednalo jen o zakládání nových osad na německém právu ale také o postupné převedení těch nastávajících, neboť s nástupem tohoto práva dochází také ke změně naturální renty v peněžitou. Pokud se emfyteuse měnila, konkretizovala a šířilo se její použití ,bylo by vhodné, uvést to ve své práci a rovněž zodpovědět na otázku, proč nástup a rozšiřování emfyteuse nepřinesly rozmach a hospodářskou prosperitu velkých ekonomických celků.

Práce Zdeňka Pehala obsahuje úvod, závěr, výkaz bibliografie, seznam zkratk, české a anglické resumé. Práce je opatřena přiměřeným poznámkovým aparátem a má celkem 235 číslovaných stran.

Autor prokázal svou prací hluboké znalosti problematiky emfyteutického práva. Při zpracování své disertační práce použil úctyhodné množství pramenů a literatury z mnoha oblastí svého zájmu a erudice dotýkajících se i nepřímo daného tématu. Vítám využití i prací etnografické povahy a stati kasteologické. Škoda ale, že kandidát nevycházel i ze zahraniční literatury, zejména rakouské, která se této problematice výrazně věnuje, jakkoli se tato týká českých právních dějin.

K posuzované disertační práci nemám z obsahového hlediska žádné připomínky, které by doporučovaly její doplnění nebo úpravu některých jejích úseků. Snad jen tvrzení, že Saské

zrcadlo se používalo jako *legitimní právní pramen* (s.40) by vyžadovalo doplnění, že bylo užíváno jako pramen práva v celé německé říši.

Název obce Smrdov (s. 57 , s. 58 a 59) je zastaralý a doporučovala bych autorovi použít nové označení obce – Sázavka. Sám je používá pro označení této obce na s.187. Přínejmenším bych doporučovala v jeho práci sjednocení názvu této obce.

Obecně lze ale konstatovat, že předložená disertace jednoznačně prokazuje kandidátovu způsobilost k vědecké práci.

Z formálního hlediska lze práci vytknout, že v úvodu se autor nezmiňuje (jak je to v pracích tohoto typu obvyklé) o vědecké metodě či metodách, které hodlá při zpracování tématu použít. Rovněž bych v úvodu očekávala jasnější vyčtení cíle práce, přičemž závěr by měl obsahovat odpověď na otázku, jak se disertantovi tohoto cíle podařilo dosáhnout.

Jednotlivé kapitoly a podkapitoly bych doporučovala výrazněji oddělit a označit, neboť tak práci činí značně nepřehlednou a v některých případech nelze vyzorovat co je hlavní kapitola a co podkapitoly.

Tyto formální nedostatky ovšem nijak nesnižují vysokou odbornou úroveň předkládané disertační práce.

V neposlední řadě je třeba zmínit i obsáhlou přílohu nejen rázu historického, ale i archeologického a architektonického i výtvarného, která práci doplňuje a vhodným způsobem ilustruje.

Z á v ě r :

S ohledem na to, co bylo výše uvedeno, doporučuji posuzovanou disertační práci k obhajobě, na jejímž základě, jistě úspěšném, by autorovi měla být udělena hodnost PhD.

V Praze 19.5.2012

prof. JUDr.PhDr. Karolina Adamová, DSc.

oponent